

Asia: SYKE/2025/791

Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Johdanto:

Suomen ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoja ja mielipiteitä suunnitelmasta perustaa kalanviljelylaitos kaavoitetulle alueelle Gamvikin kuntaan Mehamnin taajaman itäpuolelle Nordmannsetfjordeniin.

Hankkeessa on kuvattu Gamvikin kunnan kaavoitussuunnitelma, mikä sallisi lohenkasvatusta kyseiselle paikalle Nordmannsetfjordeniin. Suunnitelman mukainen lohen kasvatismäärä on 3 120 tonnia, mikä on tavanomainen koko lohenkasvatustilokselle Pohjois-Norjassa.

Laitoksen suunnitteluprosessi on aloitettu jo vuonna 2017, mutta koska laitokselle ei tuolloin myönnetty poikkeuslupaa, Gamvikin kunta on sisällyttänyt laitoksen alueelliseen säätelyyn. Suunnitelmaa kohtaan on esitetty paljon kritiikkiä, mm. Finnmarkin maaherra on esittänyt vastalauseen koska hanke on ristiriidassa uhanalaisten merilintulajien ja niiden elinympäristöjen etujen kanssa, ristiriidassa anadromisten lohikantojen etujen kanssa sekä ei täytä [Norjan] vesiasetuksen mukaista uusien toimenpiteiden arviointivelvoitetta. Maaherran perusteellisessa lausunnossa on katsottu, että laitoksen perustamiselle ei ole edellytyksiä, koska se mm. aiheuttaisi huomattavan uhkan biologiselle monimuotoisuudelle ja vaelluskalakannoille. Laitosta koskevat selvitykset tuovat selkeästi esiin suunnitellun lohenkasvatustiloksen merkittävät kielteiset vaikutukset biologiseen monimuotoisuuteen, etenkin lohelle ja muille vaelluskalakannoille.

Lausunto:

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että laitokselle ei tule myöntää lupaa. Ministeriö yhtyy Finnmarkin maaherran esittämään kantaan, jonka mukaan kalanviljelylaitoksesta aiheutuvat haitat luonnon monimuotoisuudelle ja vaelluskalakannoille ovat niin merkittäviä, että lupaa laitoksen perustamiselle ei tule myöntää. Gamvikin kunnan esittämät syyt laitoksen perustamiselle hyvin selvästi todetuista haitoista huolimatta eivät ole riittäviä.

Gamvikin kunnan esittämät perustelut vaikutusten arvioinnille ovat liian suppeita. Suunniteltu hanke vaikuttaa huomattavasti esitettyä laajemmin eri vaelluskalakantoihin. Suunniteltu laitos siirtäisi lohenkasvatusta merkittävästi nykytilannetta lähemmäs Norjassa kansallisena lohivuonona suojeltua Tenovuonoa ja maailman merkittävimpiin luonnonlohen kotijokiin kuuluvaa Tenoa. Suurin uhka aiheutuisi lisääntyvistä lohitäimäistä sekä lohen viljelykarkulaisista. Kuten ympäristövaikutusten arviointiin liittyvässä materiaalissa on todettu, hankepaikan virtaukset itäsuuntaisia, millä on merkitystä lohitäiden kulkeutumiselle Tenojoen suun suuntaan. Norjan lohikantojen tilaa arvioiva tieteellinen neuvosto on arvioinut lohitäin ja lohenviljelystä karanneet lohet merkittävimmäksi uhaksi Norjan lohikannoille.

On myös tärkeä ottaa huomioon, että Tenon vesistön lohikantojen tila on heikentynyt edelleen huolestuttavasti sen jälkeen kun hanketta koskevat vaikutusten arvioinnit on tehty. Tenon lohikantojen tilaa vuonna 2024 kuvaavan raportin mukaan heikkeneminen vaikuttaa johtuvan lohen elinkierron merivaiheen aikana tapahtuneista muutoksista.

On ilmeinen riski siitä, että suunniteltu laitos voi edelleen heikentää Tenon lohikantojen tilaa, mm. todennäköisten viljelykarkulaisten, lohitäiden tai mahdollisten uusien kalatautiriskien osalta. Lisäksi laitoksen lähietäisyydellä sijaitsee muita lohi- ja meritaimenjokia, joihin kalankasvatuksen riskit vaikuttavat voimakkaammin. Kuten Finnmarkin maaherran vastalauseessa on todettu, suunniteltu kasvatustila sijaitsee Finnmarkin rannikon ulkoreunalla, minkä läheisyydessä useat lohikannat vaeltavat. Lohikantojen esiintymisestä alueella on selkeää tutkimustietoa mm. KOLARCTIC Salmon (2017) -hankkeen kautta, missä on selvitetty geneettisesti eri lohikantojen esiintymistä Finnmarkin rannikolla. Maa- ja metsätalousministeriö on huolestunut etenkin Näättämojoen lohikannasta, minkä vaellusreitti kulkee myös alueen kautta.

Lohi- ja muille vaelluskalakannoille kalankasvatuksella aiheutettuja haittoja ei voida pienentää kyttyrälohen torjuntaan liittyvillä toimilla, jotka voivat lisäksi osaltaan aiheuttaa lohen, meritaimenen ja meriraudun sivusaaliskuoletisuutta.

Yhteenveto:

Esitetylle kalankasvatustilokselle ei tule myöntää lupaa. Hankkeen riskit ovat merkittäviä Tenon lohikannoille sekä muille vaelluskalakannoille alueella. Lohikantojen tila Tenolla on heikentynyt edelleen hankkeen vaikutusarviointien tekemisen jälkeen.

Taustatietoa:

Anon. 2025. Status of the Tana/Teno River salmon populations in 2024. Report from the Tana/Teno Monitoring and Research Group nr 1/2025.

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning 2024. Status for norske laksebestander i 2024. Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr 19

Packalen Tuula
Maa- ja metsätalousministeriö

Hakaste Tapio
Maa- ja metsätalousministeriö - Luonnonvaraosasto

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin osasto
Eläinten terveyden ja lääkitsemisen yksikkö

Pvm/Datum/Date
15.5.2025

Dnro/Dnr/DNo
1959/04.01.20.10/2025

Viite: SYKE/2025/791

Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamisesta Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa liittyen Norjaan Normannsetin vuonoon ehdotetun kalanviljelylaitoksen perustamiseen. Ehdotetussa kalankasvatuslaitoksessa on tarkoitus kasvattaa vuosittain 3,12 miljoonaa kiloa lohta kuudessa merikassissa.

Ehdotettu kalankasvatuslaitos sijaitsee lähellä Teno-vuonon suuta ja Ruokavirasto ottaa lausunnossaan kantaa ehdotetun laitoksen vaikutuksesta kalaterveyteen Tenojoen alueella. Euroopan merkittävimpänä lohijokena pidetyn Teon lohikantojen tila on erittäin huono.

Lausuntopyynnön liitteenä olevassa selvityksessä on arvioitu ehdotetun laitoksen vaikutuksia luonnonvaraisiin kalakantoihin. Selvityksessä on huomioitu kalatäiden leviämiskalankasvatuslaitoksessa on tarkoitus kasvattaa vuosittain 3,12 miljoonaa kiloa lohta kuudessa merikassissa.

Lausuntopyynnön liitteenä olevan SNA-lausunnon 22/2023 mukaan: ”Merkintätutkimukset ovat osoittaneet, että vastikään karanneet viljelty lohetti leviävät ”kaikkiin suuntiin” (Chittenden ym. 2011), ja ne voivat levitä laajoille etäisyyksille, eivätkä takaisinpyynnit 250-400 kilometrin tai pidemmällekin etäisyydelle karkaamispaikasta ole harvinaisia (Hansen 2006; Jensen ym. 2013; Solberg ym. 2023).” Matka ehdotetusta kalankasvatuslaitoksesta Teno-joen suulle on arviolta alle 100 km. Siten kalatautien leviämiskalankasvatuslaitoksessa on tarkoitus kasvattaa vuosittain 3,12 miljoonaa kiloa lohta kuudessa merikassissa.

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

2 (2)

Asiakirjan tyyppi

Asiakirjan täydenne

Osasto

Yksikkö

Pvm/Datum/Date

Dnro/Dnr/DNo

Ruokavirasto katsoo, että Tenon lohikantojen suojelu kalankasvatuksen aiheuttamalta tautiriskiltä on tärkeää.

Yksikönjohtaja

Sirpa Kiviruusu

Erityisasiantuntija

Hanna Kuukka-Anttila

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har satts upp och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

Asia: SYKE/2025/791

Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen suhtautuu kielteisesti lohen kasvatukseen perustuvan vesiviljelylaitoksen perustamiseen Lille Kamøyalle.

Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen toteaa, että Tenojoki sijaitsee varsin lähellä Lille Kamøyalle suunniteltua kalankasvatustilasta. Tenojoen lohikannat ovat tällä hetkellä erittäin heikossa tilassa. Tenojoen lohikantojen laskeva kehityssuunta on jatkunut huolimatta jokialueella neljä vuotta voimassa olleesta kalastuskiellosta. Samalla Tenojoen lohen merivaiheen eloonjäännin arvioidaan heikenneen jyrkästi. Jokialueen ohella merialueen eloonjäännin heikkenemisen taustalla arvioidaan olevan monia syitä (mm. ilmastomuutos, liikakalastus). Tenojoen lohen romahdus syveni entisestään vuonna 2024, jolloin jokeen nousseiden emokalojen määrä oli koko seurantahistorian alhaisin, vain hieman vajaat 8 500 lohta. Ennuste Tenojoen lohen kutunousulle vuodeksi 2025 on heikko, eikä lohikannan tilan paranemisesta lähitulevaisuudessa ole toistaiseksi viitteitä. Lohikantojen tilanne on heikentynyt viime vuosina myös useissa muissa Pohjois-Norjan lohijoissa.

Norjan lohikantojen tilaa arvioiva tieteellinen neuvosto (Vitenskapelig råd for lakseforvaltning 2024. Status for norske laksebestander i 2024) on todennut, että lohitäit ovat vaikuttaneet merkittävästi lohikantojen vähenemiseen Norjassa. Lohitäiden aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia villilohipopulaatioissa on havaittu Norjan intensiivisimmillä kalankasvatustilastoilla. Vuonna 2024 lohitäiden vuoksi menetettyjä tai kriittisen uhanalaisessa tilassa olevia lohikantoja arvioitiin olevan Norjan alueella 6-20 kappaletta. Neuvoston arvion mukaan on olemassa korkea riski sille, että lisää lohikantoja muuttuu kriittisen uhanalaiseksi tai häviää lohitäiden vuoksi. Neuvosto arvioi, että lohitäit ja kasvatuksesta karanneiden lohien geneettisen materiaalin sekoittuminen ovat kaksi suurinta riskiä luonnon lohikannoille. Karanneet kasvatustilasto vaikuttavat negatiivisesti villilohikantojen perimään ja kantojen elinkelpoisuuteen. Karanneilla kasvatustilastoilla voi olla suurempi negatiivinen vaikutus luonnonlohikantojen perimään, kun lohikannat ovat jo valmiiksi heikossa tilassa. Edellä mainittujen riskien lisäksi kalankasvatustilaston perustaminen Lille

Kamøyalle kasvattaa Tenojoen lohikantoihin kohdistuvaa kalatautiriskiä. Kalanviljelyn muodostamien uhkien lisäksi mm. ilmastonmuutos ja vieraslajit (esimerkiksi kyttyrälohi) voivat vaikuttaa tulevaisuudessa negatiivisesti Tenojoen ja muiden villilohikantojen eloonjääntiin.

Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen toteaa, että Tenojoen lohikannat ovat tällä hetkellä niin heikossa tilassa, että kaikkia Tenojoen loheen negatiivisesti vaikuttavia toimenpiteitä tulee välttää. Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen katsoo, että riskit Tenojoen lohelle aiheutuvista haitallisista vaikutuksista ovat niin merkittäviä, että uuden kalankasvatuslaitoksen perustamista Lille Kamøyalle ei tule sallia

Tertsunen Jermi
Pohjois-Pohjanmaan ELY

Laitala Heikki
Lapin ELY - Lapin ELY-keskus, kalatalouspalvelut

Asia: SYKE/2025/791

Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen ympäristökeskus on pyytänyt Lapin liitolta lausuntoa kalanviljelylaitoksen perustamisesta Norjan Gamvikin rannikolle lähelle Tenonvuonon suuta. Etäisyys Tenovuonoon Omgangiin on noin 30 kilometriä. Suunnitelmissa on perustaa laitos, joka nykysuunnitelman mukaan sisältäisi kuusi häkkiä ja rehuproomun. Kalanviljelylaitoksen on suunniteltu tuottavan 3 120 tonnia maksimaalista sallittua biomassaa (MAB) vuodessa. Lapin liitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa kantanaan seuraavaa:

Tenojoki ja Näättämojoki ovat tärkeitä Atlantin lohen lisääntymisjokia. Pohjois-Atlantin lohikannat ovat taantuneet jo pitkään sekä Euroopassa että Pohjois-Amerikassa. Monia kantoja on menetetty ja osa on sukupuuton partaalla. Tenon lohi on kaikista monimuotoisin lohikanta maailmassa, mutta sielläkin useat osakannat ovat taantuneet dramaattisesti. Tenon lohella on erittäin suuri kansainvälinen suojeluarvo. Myös Näättämön lohella on kansainvälistä suojeluarvoa. Tenojoen lohella on myös kulttuurista, sosiaalista ja ekonomista merkitystä. Lohenkalastusta on Tenon lohikantojen heikon tilan takia jouduttu rajoittamaan jo neljänä kesänä peräkkäin. Lohenkalastuksen täyskiellolla on ollut negatiivisia vaikutuksia paikallisyhteisölle sekä loheen liittyvän perinnetiedon ylläpitämiselle. Lohenpyynti liittyy myös kuntien kannalta tärkeisiin elinkeinoihin, kuten matkailuun. Tenojokeen voimallisesti leviävä vieraslaji, kyttyrälohi sekä sen torjunta voi entisestään heikentää Atlantin lohen elinolosuhteita Tenojoessa.

Lapin liitto ei kannata merellisen kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikiin. Käsityksemme mukaan laitos on liian suuri riski Teno - ja Näättämöjokeen nousevalle Atlantin lohelle. Viljelyperäisten kalojen karkaaminen laitoksilta muodostaa vakavan uhkan Atlantin lohen geeniperimälle. Lisäksi riskinä on kalanviljelylaitoksissa kasvatettavien lohien loiseläimet. Esimerkiksi (Gyrodactylus salaris) iholoinen on erittäin vaarallinen Atlanttiin ja Jäämereen vaeltaville lohikannoille ja päästessään Tenoon tai Näättämöön se todennäköisesti romahduttaisi niiden arvokkaat merilohikannat muutamassa vuodessa.

Knutars Heli
Lapin liitto

Kontiosalo Lassi
Lapin liitto

Asia: SYKE/2025/791

Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Johdanto:

Suomen ympäristökeskus (Syke) on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta (Luke) lausuntoa koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan. Suunniteltu vesiviljelylaitos olisi tarkoitus perustaa Mehamninvuonoon, joka sijaitsee vain muutamien kymmenien kilometrien päässä Tenovuonon suusta. Laitoksessa kasvatettaisiin maksimissaan 3120 tonnia lohta vuodessa. Luonnonvarakeskus esittää lausuntonaan seuraavan:

Lausunto:

Luonnonvarakeskus pitää uuden lohien vesiviljelylaitoksen perustamista lähelle Tenovuonon ja Tenojoen aluetta lähtökohtaisesti negatiivisena asiana, erityisesti nykyisessä tilanteessa, jossa Tenojoen vesistön lohikannat ovat historiallisen heikossa tilassa. Vesistön lohikannat ovat viimeisen kuuden vuoden aikana hiipuneet murto-osaan suhteessa pitkä aikavälin tilanteeseen, vaikka täydellinen lohienkalastuskielto on ollut voimassa vuodesta 2021 alkaen niin Tenojoessa, Tenovuonossa kuin Tenovuonon läheisillä rannikkoalueilla. Lohikantojen heikkeneminen vaikuttaa seurantatulosten perusteella johtuvan erityisesti lohien merivaiheen aikaisen kuolleisuuden kasvusta. Samaan aikaan vieraslaji kyttyrälohen määrät ovat kasvaneet räjähdysmäisesti ja niiden määrä Tenojoessa oli vuonna 2023 jo noin kymmenen kertaa suurempi kuin Atlantin lohien määrä. Kyttyrälohi ja sen torjuntatoimet voivat edelleen heikentää Tenon lohikantojen tilaa.

Tässä tilanteessa kaikki uusi paine Tenon lohikantoja kohtaan pitäisi pyrkiä minimoimaan. Mehamnin alueelle ehdotettu lohenviljelylaitos aiheuttaa uusia potentiaalisia riskejä Tenon lohikannoille. Yksi

keskeinen riskitekijä on lohitäitartuntojen kasvaminen, joka kohdistuu Tenovuonon kautta mereen vaeltaviin lohen vaelluspoikasiin, jotka jo tällä hetkellä vaikuttavat kärsivän heikentyneestä meriselviytymisestä. Vaikka lohitäitartunnan riski on suurimmillaan melko lähellä lohenviljelylaitosta, sijaitsee Tenovuono alueella, jossa riski on edelleen olemassa. Riskiä kasvattanee alueen keskeisten merivirtojen suunta kohti itää ja Tenovuonoa.

Toisen merkittävä riskitekijä Tenon luonnonlohikannoille ovat viljelylaitoksilta karkaavat kasvatulohet. Ne saattavat osaltaan nousta kudulle Tenojokeen ja voivat lisääntyessään aiheuttaa geneettisen perimän muutoksia luonnonlohikannoille, joka saattaa johtaa mm. pitkällä aikavälillä muodostuneiden ja hyödyllisten paikallissopeutumien heikkenemiseen ja siten lohikantojen tilan huonontumiseen.

Riskiä Tenon osalta nostaa mm. vesistön suuri koko ja voimakkaat virtaukset, jotka saattavat houkutella karanneita lohia nousemaan juuri Tenoon. Tenon lohikantojen viimeaikainen tasoromahdus on heikentänyt vesistön lohikantojen puskurikykyä karkulaisongelman suhteen. Karkulaismäärien ja geneettisen perimän puhtauden suhteen tilanne Tenojoelle on tällä hetkellä kohtalaisen hyvä (=karkulaisia verraten vähän).

Tiivistelmä:

Luonnonvarakeskus suhtautuu kielteisesti uuden lohenviljelylaitoksen perustamiseen Mehamnin alueelle Gamvikin kuntaan sen Tenojoen lohikannoille aiheuttamien potentiaalisten riskien takia.

Thessler Sirpa
Luonnonvarakeskus

Koljonen Saija
Luonnonvarakeskus

Asia: SYKE/2025/791

Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoa Saamelaiskäräjiltä kalanviljelylaitoksen perustamisesta Norjan Gamvikin rannikolle Tenonvuonon suulle. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain nojalla Suomen ympäristökeskus huolehtii Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen mukaisten tehtävien hoidosta toisen valtion ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. Gamvikin kunta on valmistellut kaavaehdotuksen koskien kunnan rannikkoa. Kaavoitusalueen koko on hieman yli 3,81 neliökilometriä ja siitä on merialuetta 2,46 neliökilometriä. Suunnittelutyössä laaditaan ympäristövaikutustenarviointiin perustuva kaavoitussuunnitelma, johon kuuluu myös lohienkasvatusalue. Ehdotuksen kalanviljelylaitoksesta on tehnyt Mowi ASA.

Kasvatettujen kalojen karkaaminen muodostaa vakavan uhkan Atlantin lohelle ja sen geeniperimälle. Lohien karkailuja tapahtuu säännöllisesti, esimerkiksi vuonna 2025 Mowi -yhtiöltä pääsi toisella kalanviljelylaitoksella karkuun 27 000 kasvatuslohta. Tällä hetkellä 2/3 Norjan luonnonlohien perimästä on kontaminoitunut paenneista kasvatuslohista. Kalanviljelylaitos sijaitsee 30 km Tenonvuonon suulta, mikä kasvattaa merkittävästi riskiä Tenon ja Näättämön lohijokien kontaminoitumiseen. Tämä muodostaa merkittävän uhan erityisesti nykytilanteessa, jossa perinteinen Atlantin lohikanta on väistymässä kyttyrälohen tieltä. Sen lisäksi uhkana on kalanviljelylaitoksissa kasvatettavien lohien loiseläimet, kuten lohitaikit (*Lepeophtheirus salmonis*). Loiseläimet voivat tartuttaa tauteja Tenonvuonoon vaeltavaan Atlantin loheen ja muihin merieläimiin.

Kalanviljelylaitoksen perustaminen Gamvikin kunnan rannikolle lisäisi entisestään Atlantin lohikantojen heikkenemisen riskiä, mikä vaarantaisi jokisaamelaiskulttuurin jo valmiiksi heikentyneet edellytykset perinteisen kalastuskulttuurin harjoittamiseen sekä sen elpymiseen ja jatkuvuuteen. Tenojoen lohikannat ovat tällä hetkellä kriittisessä tilassa, ja lohienkalastusta on voimakkaasti rajoitettu myös useiden sivujokien osalta Suomen puolella. Kalastuskulttuurin harjoittamisen edellytysten edelleen heikentyminen jo valmiiksi kriisinomaisessa tilanteessa olisi ristiriidassa saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien kanssa, joita turvaavat muun muassa Suomen perustuslain

17 §:n 3 momentti, YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien julistus sekä Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimus nro 169. Alkuperäiskansoilla on oikeus ylläpitää ja kehittää omia kulttuurisia ja perinteisiin elinkeinoihin liittyviä toimintamuotojaan.

Saamelaiskäräjät ei puolla kalanviljelyslaitosten perustamista Tenonvuonon suulle niiden Tenoon ja Näättänojokeen nousevalle Atlantin lohelle aiheuttavan merkittävän uhan vuoksi.

Niska Leena
Saamelaiskäräjät

Asia: SYKE/2025/791

Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa asiasta seuraavaa.

Tenojoen lohikantojen tila on kriittisen huono. Ne tarvitsevat suojelutoimia sekä joessa että merialueella.

Uusi kalanviljelylaitos lisäisi lohien vaaroja mm. tautiriskien ja karkulaisten kautta.

Suomen luonnonsuojeluliiton mielestä yva osoittaa, että hanketta ei pitäisi enää edistää.

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Toimeksi saaneena

Tapani Veistola

toiminnanjohtaja

Veistola Tapani
SLL

Asia: SYKE/2025/791

Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen ympäristökeskus on pyytänyt Saamelaismuseum Siidalta lausuntoa koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan. Saamelaismuseum Siida lausuu asiasta museolain (314/2019) 7 §:n mukaisena alueellisena vastuumuseona toimialansa (rakennettu ja arkeologinen kulttuuriperintö sekä maisema) osalta sekä museolain (314/2019) 9 §:n mukaisena valtakunnallisena vastuumuseona erikoisalansa (saamelaiskulttuuri) osalta.

Suunniteltu kalanviljelylaitoksen paikka sijaitsee noin 30 km:n etäisyydellä Tenovuonon suulta alueella, jolla ei ole aiemmin ollut kalanviljelylaitoksia. Teno on historiallisesti yhdistänyt sen rannoilla eläviä saamelaisia, ja yllirajaisuus on korostunut etenkin saamelaisten ikiaikaisiin nautintaoikeuksiin pohjautuvassa kalastuselinkeinossa. Lohen patopyynti ja kalastuskulttuuri rakenteineen ja perinteineen ovat vaikuttaneet myös alueen kulttuuriympäristöjen muodostumiseen, esimerkiksi Tenon ja sen sivujokien varrella olevien valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden (VAMA) ominaispiirteisiin. Paikkoihin ja niiden käyttöön liittyvä perinteinen tieto on osa saamelaista kulttuuriympäristöä.

Viime vuosina lohenkalastusta on rajoitettu Tenolla ja sen sivujoilla vahvasti lohikantojen heikon tilan vuoksi, mikä on myös vaikeuttanut perinteistä kalastusta sekä siihen liittyvän tiedon välittämistä. Nyt suunnitellulla vesiviljelylaitoksella voi lausuntopyynnön liiteaineiston mukaan (mm. SNA-lausunto 22/2023) olla haitallisia vaikutuksia Tenon lohikantoihin erityisesti lohitäiden ja karanneiden viljeltyjen lohien aiheuttaman geneettisen vaikutuksen kautta. Tämä voi entisestään heikentää mahdollisuuksia perinteisen saamelaisten kalastuselinkeinojen harjoittamiseen Tenolla ja siten vaikuttaa negatiivisesti niin saamelaiseen kulttuuriin kuin kulttuuriympäristöihin. Perinteisten elinkeinojen harjoittamisen vaikeutuminen heikentää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksia, joita turvataan mm. Suomen perustuslaissa, YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien julistuksessa sekä Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimuksessa nro 169.

Saamelaismuseum Siida ei kannata ehdotuksen mukaisen kalanviljelylaitoksen perustamista Tenovuonon suulle.

Tolonen Miina
Saamelaismuseum Siida - Taina Máret Pieski

From: [Rönkä Olli \(ELY\)](#)
To: [Syke Kirjaamo](#)
Cc: hanna.taimisto_ely-keskus.fi
Subject: Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan (LAPELY/1556/2025)
Date: maanantai 5. toukokuuta 2025 8.43.52

Hei,

Lapin ELY-keskuksella ei ole lausuttavaa otsikon mukaisesta asiasta (SYKE/2025/791).

Ystävällisin terveisin,

Olli Rönkä
Ylitarkastaja
puh: 0295037184

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
Maankäyttö ja ympäristövaikutukset -yksikkö
PL 8060, 96101 Rovaniemi
Käyntiosoite: Hallituskatu 3 B (valtion virastotalo), Rovaniemi
www.ely-keskus.fi/lappi

Asia: SYKE/2025/791

Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Paliskuntain yhdistyksellä ei ole asiaan lausuttavaa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Matti Riipi

puheenjohtaja

Lausunnon valmistelija, lisätiedot: Vilma Sanaksenaho, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi, 040 159 5592

Valkama Sirpa
Paliskuntain yhdistys

Keneltä: "Ahlstedt Marjut" <Marjut.Ahlstedt@traficom.fi>
Lähetetty: tiistai 6. toukokuu 2025 13.25.30
Kenelle: "Syke Kirjaamo" <Kirjaamo@syke.fi>
Aihe: Liikenne- ja viestintäviraston lausunto (ei lausuttavaa) - SYKE/2025/791

Viite: SYKE/2025/791

Asia: Lausuntopyyntö koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan

Traficomin dnro: TRAFICOM/251310/04.04.05.01/2025

Suomen Ympäristökeskus (SYKE) on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta lausuntoa koskien kalanviljelylaitoksen perustamista Norjan Gamvikin kunnan rannikolle Finnmarkin maakuntaan.

Todetaan, että Traficomilla ei ole asiasta lausuttavaa.

terveisin,

Marjut Ahlstedt

asiantuntija
puh. 029 534 5201
gsm 050 384 3084
sähköposti: marjut.ahlstedt(at)traficom.fi

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
PL 320, 00059 TRAFICOM
www.traficom.fi